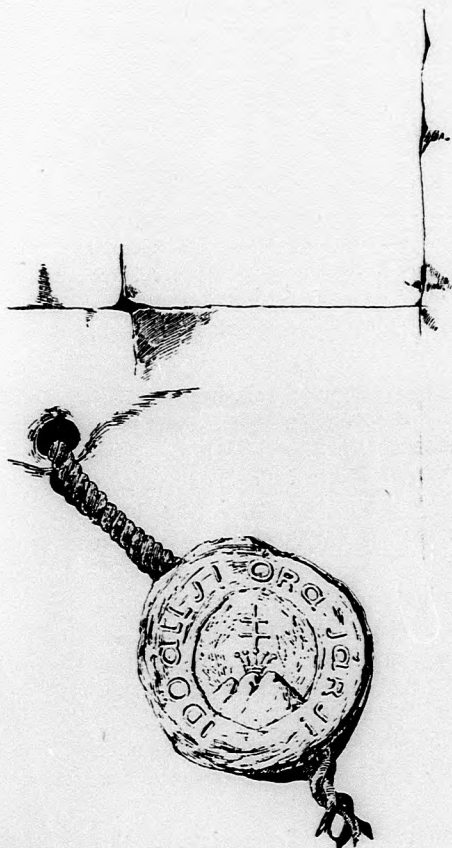

ELŐKELŐ: :VILÁG

• HETENKÉNT MEGJELENŐ FOLYÓIRAT.
• A MAGYAR NEMES-TÁRSASÁG SZÁMÁRA.

ELŐKELŐ VILÁG

hetenkint (szerdán) megjelenő szépirodalmi és társadalmi folyóirat a magyar nemes társaság számára.

Előfizetési ára: Egész évre 16.— Egyes szám —.40	Szerkeszti és kiadja: Lengyel Gizella.	Szerk. és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII. ker., István-út 40. szám.
--	---	--

Æ hét története.

Szent István első magyar apostoli király emlékünnepe Budavárát tengeri nép lepte el. Vaszary Kolos hercegprimást kivéve — a ki gyöngélkedett — jelen volt a főpapság, a kormány és a hadtestparancsnok környezetével. A királyt József főherceg képviselte. Vele volt fia Ágost főherceg is. A körmenet impozáns volt. A szent jobbot négy klerikus vitte, kik mellett az alabárdosok haladtak. Utánuk ment az ereklye őre Kanter apátplébános. A hercegprimást Császka György kalocsai érsek helyettesítette. A koronázó templomban, hova a szent jobbot vitték, mise volt és szent beszéd. Ezután a menet visszavitte a szent jobbot a Zsigmond-kápolnába, a hol közszemlére volt kitéve.

XIII. Leo pápa a magyar katolicizmus kilencszáz éves jubileuma alkalmából sajtókezű aláírásával igen szép elismerő levelet küldött Fehér Ipoly pannonhalmi főapátnak.

A király 70-ik születésnapja alkalmából 56 bűnösnek adott kegyelmet. A bűnösök között van 37 férfi és 19 nő, közöttük 16 gyermekgyilkos anya.

Milán exkirály és Abbasz basa egyiptomi khedive szombaton délben Budapestre érkeztek és a Hungária-szállóba szálltak. Milán király néhány nap múlva Zichy Jenő szentiváni birtokára megy vadászni. Az egyiptomi khedive, a ki a mult héten Konstantinápolyba akart utazni a szultán látogatására, megváltoztatta szándékát s Bukarestbe ment s most körünkben időzik rövid ideig. Vele vannak: Ahmed Chafik, Kautsky dr., Yaver és Labib bégek.

Vaszary Kolos biboros hercegprimás a kereszténység behozatala és a magyar királyság megalapítása 900-ik évfordulója emlékére a következő alapítványokat tette: 1. Az Esztergomban építendő katolikus tanítói árvaház alapjára 30.000 korona. 2. A módosi római katolikus leánynevelőintézetre 30.000 korona. 3. Nőnevelési célokra 40.000 korona. 4. Esztergom város szegényeinek 5000 korona. 5. A budapesti inas-egyesület házára 5000 korona. 6. A budapesti gyógyíthatatlanok kórházára 10.000 kor., összesen 120.000 korona.

Zichy Mihály gróf szép levélben ígérte meg a szegedieknek, hogy az őszi tárlatra egy pár képet fog küldeni. Most Zichy Mihály fia, Zichy Miklós édesatyja megbízásából levelet irt a szegedi képzőművészeti egyesületnek, a melyben közli, hogy édes atyja két képet küld a szegedi őszi tárlatra. Az „Autodafé“ és a „Bor hatalma“ című nagy festményeket. Levelében a legnagyobb szerénységgel azt jegyzi meg, hogy a mester csak azért nem küld több és nagyobb képeket, mert nem akarja elvenni a helyet érdemesebb festőktől.

Szent-István napján avatták föl a Margitsziget új hidját. Az ünnepies átadáson ott volt a sziget tulajdonosa, József főherceg nejével, Klotild királyi hercegnővel s vele együtt a hidépítő állam képviselőiben a magyar királyi kormány, továbbá a főváros és a meghívott vendégek sokasága. A sziget szépen fel volt ékesítve. A felavató ünnepség után József kir. herceg udvari ebédet adott a sziget alsó vendéglőjében. A lakomára hivatalosak voltak a kormány tagjai és mindazok, a kiknek érdemük volt a hid fölépítésében. Az ebéd után a királyi hercegi pár kocsin hajtattott a szigetről a fővárosba.

A budavári Szent-Zsigmond-kápolnát, a mely már teljesen készen áll, vasárnap délelőtt szentelte föl Vaszary Kolos hercegprimás.

Özveggy Des Echerolles Kruspér Sándorné leányát, Laurát, a nagyváradi hölgytársaságnak egyik legünnepeltebb tagját eljegyezte báró Benoist huszárfőhadnagy. A menyasszony unokája báró Gerliczy Félixnének.

ELŐKELŐ VILÁG

Szerkeszti és kiadja: LENGYEL GIZELLA.

Ünnepek után.

Szép volt, megkapó egy látvány. Rövid egy hétig ünnepi díszben pompázott az egész ország, de különösen az ország fővárosa, Budapest s a hercegprimások ősi székhelye, Esztergom. Kilencszázados kereszténységünk s kilencszázados államiasságunkat ünnepeltük, a nép és nagyjai, élükön felséges Urunkkal. Örömsugár ragyogott le minden arcra, valláskülönbség nélkül éreztük, hogy magyarok vagyunk, hogy egygyé tartozunk, egy anyának gyermekei, egy hazának fiai vagyunk. Katholikus és protestáns egyaránt gyönyörködött a felséges látványon s az örömtüzek százezer lángjában mindannyian régi időink nagyságát véltük megpillantani.

Elmult ez is. Az örömtüzek kialudtak, a zöld koszorúk, virágdiszkek elszáradtak, megfonnyadtak, a zászlókat is egyiket a másik után vonják be, az emberek munkára tértek, ismét visszatérünk a régi csendes köznapiasságba. Elzajlott tehát fölöttünk az öröm árja s mi nem akarunk szemeinknek hinni, hogy ez csak volt s mindig így nem lehet. Mily édes, mily kedves napok voltak ezek, melyek nem hiába az Üdvözítő Jézus Krisztus evangéliumi békéje és szeretetének ünnepei voltak magyar nemzeti keretben, mely ünnepek, bár rövid időre, de kiegyenlítették minden viszályt, megszüntettek minden ellenségeskedést közöttük. Katolikus és protestáns egyaránt meghatottan, kalaplevéve vegyült a tömeg közé, hogy lássa a katolikusok hódolatát az Üdvözítő Jézus Krisztusnak. Az ezer és ezer gyertyafény nem egy szemnek könnyűiben tükröződött vissza, nem egy kebelből szállott el a sóhaj: Miért is nincs e szép szeretet, e szent béke mindig velünk. A katolikusok országos kongresszusán meg egyenesen lelkesedni tanult keresztény és nem keresztény egyaránt. Az Isten kegyelme megilleté szívöket, áthatotta lelküket, egy tűz, egy lélek, egy lelkesedés volt az a sok ezerre menő tömeg, mely tudatában annak, hogy a sok viszály a végveszedelmek között, melyekben szegény hazánknak annyi része volt, országunkat, koronánkat a kereszt vallása tartotta fenn s jóleső érzéssel nézte még az a városi tisztviselő is az egyszer, hogy ez országnak életében, a korona dicsőségében neki, az ő vallásának is van egy jó része, sőt az országlánrészt az övé. Tanítók, kongresszus, az ünneplő nép: hitet tanult, lelkesedést az ország fővárosában s ama erős fogadalommal szívében, hogy magyar hazájához, szent hitéhez mindig hű lesz s védelmezi vérével is, távozott el ki-ki haza, mindennapi munkájára.

Oh, soká, soká szép emléke lesz ez ünnep százezreknek e hazában.

S mégis mintha az ezer mécses, ezer fáklya fel-fellobogó fényében árnyképeket, sötét árnyakat láttunk volna lopva elmenekülni, mintha félnék a szív kitörő lelkesedését, mintha rettegnék a világosságot, mely fényt vetne gonoszságukra. Ez árny kísértett szép örömeinkben is, mert irigyelte, mert fél tőle s azért piszkos, sötét fegyvereivel támadott a legszentebbre s ez árny a zsidó sajtó volt. Szégyen, oh szégyen! Piruljon el minden magyar, jobbérzésű fia e hazának, mert ők is a magyar nevet viselik, ők is a magyar haza kenyerét eszik, ők is magyaroknak nevezik magukat. Istentelen, szentségtelen kézzel nyult a legszentebbhez, nem örül az örvendezővel, de epébe mártja vasát, hogy necsak öljön, de mérgezzon is vele. Heteken keresztül gyanusított, rágalmazott, a politika szemérmetlen köntösébe akarta bujdatni e tisztán keresztény, e tisztán vallásosan nemzeti ünnepet s mert nem sikerült, most odalopózik az Úr Jézusnak szóló hódolati körmenethez s nem respektálva a szentek szentjét sem, melyet az Úr szolgálja szemlesütve, alázatos imába merülve viszen a kezében, melyet ezer és ezer ajk imád, ezt a legszentebbet rántja végerőlködésében a porba, politikai demonstrációnak minősítve ez imádást is. — Nos, Palestina fiai, tudtuk mindig, hogy magyarok nem vagytok, de most saját szemeinkkel láthattuk. — Igaz, keresztények nem vagytok, de magyarok akartok lenni s mégis, mikor minden lélek együtt ünnepelt, minden szív együtt érzett, ti nem; ti az ünneplőkre támadtatok, bizván, hogy most imádkoznak, imádkoznak a királyért, a hazáért, a békéért, a szeretetért, sőt értetek is, hát most nem vágunk vissza benneteket. Ez az egy szégyenfoltja van csak a mi szép ünnepeinknek. No, de nem is lehetett az másképp. A mi útjaink a kálvárián váltak el már s azóta nem találkozhatunk, hacsak vissza nem tértek a meggyalázott kereszthez, mely szép hazánkat, országunkat is jelzi koronáján.

Zelma.

Irta: GENCSY ISTVÁN.

Mérhetetlen, nagy fájdalom,
Olthatatlan, égő bánat,
Csak egy kicsi csillag hullt le,
Mégis sötét éjjel támadt.

Oh, jer vissza! kora volt még,
Kora volt még sirba szállnod,
Miért, miért zúztad össze
Szivemben a legszebb álmot?

... Az az ábránd nem jön vissza,
Az a világ összeomlott,
Nem ragyog már soha többet
Az a drága, ifju homlok.

Mintha látnám édes arcod,
Szép szemedben ábránd fénye,
Oh, hiába szólítgatlak,
A mi elmúlt, vége, vége ...

Viharok közt rendületlen,
Mint a szikla úgy állottam,
Most először hull a könyvem,
Örök, egyetlen halottam.

Nem kesergett így még ember,
Mint a hogyan én kesergek,
Könyvem úgy foly, mint a zápor,
Ugy zokogok, mint a gyermek

Gyászt viselek, a mig élek,
A szivemben mindig gyász lesz,
Illik a te haláloddhoz,
Illik az én életemhez.

Történnék még ma is mesebeli csodák a szürke, hétköznapi világban. Ezt bizonyítja Gencsy István ifjú poéta esete. Mult év szeptember havában, elvesztve lelki erejét a létért való keserves küzdelmek közepett, fegyverhez nyúlt a kétségbeesett ifjú.

Annak idején, a mindenkor jól értesült „Budapesti Napló“ előkelő napilap információja után, a mely ugyanis abban az időben fenhéjazó hangon hirdette, hogy nincsenek nyomorgó magyar poéták, mi is megirtuk e szomorú esetet. El is sirattuk igaz részvéttel kedves, szerencsétlen kollégánkat.

Most, egy homályos alkonyon betoppán hozzánk a már régen feledésbe merült poéta vidáman, boldogan! Magával hozva az életderűjét és a balzsamos fenyőillatot, onnét Erdély szívéből, a hol úgy a rosszul ejtett sebből, mint világfájdalmából teljesen kigyógyult. Sőt a szive is megnyílott a mindenható, egyedüli üdvözítő szerelem befogadására ...

Ez uton is szivből üdvözöljük őt!

Mutatványul közlünk egyet a szép reményekre jogosult ifju poéta költeményeiből.

Albionból.

Sandowban, az angol tengerpart kedvelt üdülőhelyén, az egyik „Hotel“ előtt lágyabban simulnak el a hullámverések. Kicsiny, virágillatos puha fészket ringatnak csókolva kéjesen, melyben aranyszőke, rózsapírban viruló hercegasszony álmodja át nyitott szemekkel az élet üdvét, a boldogságot.

Volt, hol nem volt egy szépséges királylány, rózsás arca, aranyhaja, mosolygó ajka, tiszta lelke, szerető szive volt. Ragyogó korona várt rá, de ragyogóbb volt jósága, kedvessége.

Mikor aztán menyasszony lett, ünnepelték ... ünnepeltük.

Gyöngyvirágot hintettünk útjára, virág nyílt a nyomában.

Virág nyílt a szivünkben is, a szeretet virága.

Emlegetjük ma is e tündérregét s szeretjük ma is azt a szép királyleányt, a ki „felséges“ volt akkor a világ előtt és „felséges“ ma is szivünknek. Avagy lehet-e fel-

ségesebb a szeretetnél, lehet-e vonzóbb, igézetesebb annál, ha minket szeretnek, mienk Ő most is, az az aranyhajú királyleány ma is magyar asszony s ha van, a mi a földön a fenségesnél még fenségesebb, úgy az lehet, hogy önként, szeretetből lett a mienk. Méltán ünnepeljük őt ma is, jogosan követi őt lelki szemünk mindenüvé, emlékezünk azon földre is, hol ő jár, a tündérmesebeli szép királyleány átváltozott a valóságban szép magyar asszonynya.

Egészen természetes, hogy angol földön is kiváló érdeklődéssel viseltetnek iránta, jól esik ezt tudnunk, a mienk ő, a mi fenségünk marad ő mindenha, az ő kedves, bájos lénye megigézett bennünket.

Egy órányira Rydetől, de hiszen ezt mindenki tudja Sandowban, a tenger partján. Milyen érdekes most nekünk a tenger partja, mert hiszen Ő jár ott.

Ők!

Sokszor irtak már a tenger habjairól, a görögök istenalakkal népesíték meg, a költők a tengert a szívnek rejtelmes mélyéhez hasonlítják.

Igen, azok a hullámok sokat beszélhetnek viharról, mindentről, a mi tündérregéhez tartozik s nem minden földi halandó érti. De van egy hatalmas nyelv, a melyet ismer a „magas“ pár ép úgy, mint az egyszerű halász, a ki életének boldogságával tengerparton hallgatja a hullámok morajlását. Szerelem a habok gyöngyöző fodrában, szerelem a nap fényében, szerelem a légben, égen, földön, mindenütt, szerelem ott a zöldes, átláthatlan mélyben, a hol a gyöngyök teremnek.

A természet összehalmozta itt a mi szép és érdekes s hogy a külső díszhez a benső érték is járul, csak még elragadóbb.

A hol ő, ott a művészet is. Otthonában a zene és festészet muzsája is honos. Megbocsátható nekünk e merész bepillantás, mert melegen érdekel minden, a mi őt környezi.

Stefánia hercegnő korán kél, már hét órakor a kert házban olvas, később látják Lónyay grófnét férjével reggelizni s aztán látják Stefániát az urával a fvényen sétálni, kedves színében, fekete-fehér öltözékben leginkább. Itt jelenik meg a nő teljes szépségében, nem közelíthetünk, de távolról megfigyelve, boldognak találjuk őt.

Mi nem is óhajtunk felőle egyebet tudni.

Boldog-e?

És ha jó a kék égen egy fehér, bodros felhő, mely onnan úszott errefelé, ha halljuk a madár csicsérgését, mely tán útjában arra átrepült, ha érinti homlokunkat enyhe szellő, mely lehet, onnan a tengerpartról hullámzott ideig, kérdjük: Láttad-e őt, boldog-e? Mintha hallanók: „Igen, igen“.

Te ragyogó napfény, te kék levegő, te üdítő szellő, te mélységes tenger. Regélj neki mélységes titkokról, őrizd, vezesd a boldogság útján tovább, tovább...

Æ király 70-dik születésnapján.

Szeretett királyunk augusztus 18-án töltötte be életének hetvenedik esztendejét. A magyar nemzet ezen a napon szíve mélyéből, igazi szent érzellemmel kérte a Mindenhatót, hogy tartsa meg bölcs királyát az élet legvégső határáig. Adjon neki erőt, egészséget, áraszsa reá kegyelmét és legyen boldog szerető népe körében, legyen édes atyja a nemzetnek, mely tántoríthatlan hűséggel és ragaszkodással viseltetik iránta.

Az a szeretet, mely a nemzet szívéből fakad, legyen agg korának legnagyobb vigasztalása.

Viselje még sokáig Szent István koronáját s ne érezze annak súlyát soha, s a sceptrum, melyet kilencszáz év előtt az első magyar apostoli király tartott kezében, legyen symboluma bölcs uralkodásának.

A magyar nemzet mindenkor nyílt és igazságos volt s nemes büszkeségében hódolattal ragaszkodott uralkodójához s annak trónját — ha kellett — élete árán is megvédelmezte.

Királyunk dicső uralkodása alatt a magyar nemzet fejlődésének új korszaka előtt áll. Visszanyerte állami létének föltételeit, vissza a jövőbe vetett hitet, az élethez való kedvet, a küzdelemhez szükséges lelki erőt.

Volt idő, mikor a sors kegyetlen csapásokat mért szeretett királyunkra, de ő békén tűrte azokat s ezen megpróbáltatások napjaiban sem veszté el lélekjelenlétét és sohasem feledkezett meg nemzetünkről. Szívünk mélyéből kívánjuk, hogy nyerjen vigasztalást hű népe szeretetében s öreg napjaiban lássa országunkat — mely egyik legfőbb gondja volt — virágozni és nagygyá lenni.

A külső dísz, mely születésének hetvenedik évében a főváros és a vidék minden pontján keletkezett, a szeretet kifejezései voltak, de az a szeretet, mely a nemzet szívében honol, maradandó és a legdrágább dísz, melynek ragyogása felülmúl minden pompát.

Az ország valamennyi templomában hálaénekeket zengtek s a népek milliói könyörögtek Istenhez, hogy tartsa meg szeretett királyát.

Budapesten az ünnepély pénteken vette kezdetét. Este az egész város fényárban uszott s az utcákat a népek ezrei lepték el. Másnap, szombaton csapatszemele volt a Vérmezőn.

A hivatalos főistentisztelet a budavári koronázó Mátyás-templomban volt. A szentély padjain ültek a kormány tagjai, a közhatalóságok fejei, valamint a püspökök.

Az isteni tiszteletben Vaszary Kolos hercegprímás gyöngéledése miatt Császká György kalocsai érsek pontifikált fényes segédlettel.

A miniszterelnök délután a király ünneplésére diszebedet adott, a melyre hivatalosak voltak: a hercegprímás, a miniszterek, a főrendiház és a képviselőház elnökei, a törvényhatóságok elnökei, a hadsereg tábornokai, a polgármesterek és a főkapitány, az egyházak előjárói, az Otthon és az Ujságírók egyesületének elnökei.

A magyar tengerparton is fényes ünnepélyek voltak. Fiume, Voloszká, Abbázia, Ika és Lovrana pazar fényben úszott.

Nagyváradon tábori mise volt, melyen József királyi herceg is megjelent. Fényes volt az istentisztelet a püspöki székesegyházban, a hol a misét Schlauch Lőrinc bíboros mondta. Déli egy órakor a püspöki palotában diszebed volt, melyre az egyházi, katonai és polgári notabilitások voltak hivatalosak. Az asztalfőn József kir. herceg ült.

Schlauch bíboros köszöntőt mondott a királynak.

„A magyar nemzetet, ugymond, mindig egy titokszerű erő vonzotta királyához. A századok történelme teszen erről tanuságot. Az érzelmek e fontossága visszamenőleg első láncszemét abban a mozzanatban találja, midőn kilenc század előtt a kereszténység tette Szent-István fejére a koronát. Azt a koronát, melyben ma is drága szimbolumát tiszteljük nemzeti létünknek. Mi magyarok Szent-István koronáját szentnek nevezzük; törvényeink szerint pedig minden magyar e koronának tagja. A korona iránti tisztelet nálunk oly mély, oly benső, mondhatni, oly vallásos, mint sehol és semmi nemzetnél és ezért valamint tisztelettel és kegyelettel tekintettek őseink királyainkra, úgy mi is őseink nyomán haladva, hódolattal állunk dicsőségesen uralkodó királyunk előtt, kinek fejét Szent István koronája díszíti. Ezért és nem az újabb államteroriák értelmében királyunk személye előttünk szent és sérthetetlen. Kilencszázados a korona, melyben egyesül király és nemzet. Szent frigy, mert Isten kötötte. Kilencszázados a trón, melyen ma felséges urunk és királyunk ül. És e trónt isteni erő védelmezte és védelmezni fogja ezután is, mert a kereszténység ihlete környezi azt. Ma e korona még fényesebb, még magasztosabb, mert felséges hordozóját a nemzetnek lelkes szeretete és áldása környezi; és e szeretet őszinte, mert a nemzet érzi, hogy a trón sorsa az ő sorsa. És azért minden magyar szívében ma csak egy kívánság honol: álljon még sokáig a kilencszázados trón, annak felséges birtokosát óvja minden veszedelemtől, a szent korona pedig legyen a jegecesedési pont, melyben király és haza, dinasztia és nemzet közös szeretetben mindenha találkozzanak. Ő császári és apostoli királyi Felségét a mindenható Isten még sokáig tartsa és éltesse!”

A külföld is fényes tanujelét adta tiszteletének. Ausztria valamennyi városában és községében istentisztelet volt.

Ischlben kora reggel katonai ébresztő volt az utcákon. Hat órakor mise a királyi kápolnában, a hol megjelent ő Felsége is. Dél előtt ünnepi istentisztelet, a melyen a királyi család Ischlben időző tagjai is megjelentek.

A pápától távirat érkezett, a melyben a királyt szívből üdvözli hetvenedik születésnapja alkalmából. Salzkammergut községéből parasztemberekből alakult körmenet érkezett az uralkodó üdvözlésére. A király leányaival és a királyi család többi tagjaival megjelent a villa kapujában s megszorítva a polgármester kezét, megelégedését nyilvánította, hogy a körmenet oly szépen sikerült. Gizella és Mária Valéria királyi hercegnők minden gyermeknek egy-egy ezüst forintossal ellátott színes kokárdát ajándékoztak. A menetben résztvevő parasztoknak a király képével ellátott ezüst kelyheket osztogattak szét.

Vilmos császár és Viktor Emánuel táviratilag üdvözölték felséges urunkat.

Vilmos császár a kasseli kastélyban ebédet adott, a melyen Szögyén-Marich László nagykövet felé fordulva, a következő felkőszöntőt mondta:

„A midőn ma poharat emelek, hogy Ferenc József császár és király ő Felsége egészségére üritsem, arra kérem excellenciádat, legyen még egyszer tolmácsa köszöne-

temnek azokért a szavakért, a melyeket ő Felsége hozzám és Waldersee gróf tábornaghoz intézni kegyeskedett abból az alkalomból, hogy a tábornagy elfoglalta parancsnokságát. Ő felsége kísérei szavai bizonyára áldásosak és hasznosak lesznek ő excellenciájának. Mi azonban, a kik itt a vallás és a komoly cselekvésre való kivonulás előtt összegyülekezünk, poharunkat tele szívvel felséges szövetségstársunkra és hazánk hű barátjára, Ferenc József császár és király ő Felségére emeljük, a kit mindnyájan szívből tisztelünk. Ő Felsége éljen! éljen! éljen!

Az esztergomi ünnepély.

Esztergom városa augusztus 14-én fényesen ünnepelte meg a magyar katolicizmus kilencszázados ünnepét. A kormány és a főpapság imponáló számmal jelent meg. A nép ezrei bucsut jártak. A város ünnepi díszet öltött. A miniszterek, a vármegye küldöttsége, a főkáptalan és a város előkelő közönsége a párkány-nánai állomáson várta a király képviselőjét, Frigyes kir. herceget.

A herceg kíséretével együtt délután 3 órakor megérkezett s az egybegyűltek lelkes éljenzéssel fogadták.

Az ünnepély egyik főmomentuma délután öt órakor a városháza előtti téren volt, hol az új Szentháromság-szobrot Rimély püspök teljes asszisztenciával felszentelte.

Este a várost pazar fényvel világították.

Másnap mozsárdörgések, harangzúgások és katonazene harsogása közt tölült a rengeteg néparadat a hidon keresztül.

Következett az esztergomi hatóságok és testületek menete. Elöl lovas ifju vitte a város zászlóját, utána az iskolai növendékek haladtak, majd az esztergomi bányászok festői ruházatukban.

A menet fölvonult a hegyre a főszékesegyházig. Ezalatt a bazilika hatalmas hajója egészen megtelt a meghívott vendégekkel és választott közönséggel. A katonaság diszórtséget állt.

Félkilenckor megkondult a Nagyboldogasszony százötven mázsás harangja, jelentve a primás érkezését.

Elöl haladt fehér lovon a primás huszára, utána nyomban az alispán és a kapitány fogadta.

Ekkor hatalmas pejllovakon lépkedtek a primás csatlósai, ezek után Komlóssy Ferenc kanonok teljes ornatusban, lóháton, hozva a hercegprimási keresztet. Közvetlen utána a hercegprimás diszhintója, melyet gyönyörű hat fekete ló vont.

A diszhintóban teljes bibordiszbén ült a hercegprimás, Walter Gyula kanonokkal. A hintó mellett 6 apró haladt.

A hercegprimás után Széll Kálmán miniszterelnök, a miniszterek és a főméltóságok diszhintói következtek.

A hercegprimás a templomban elfoglalta helyét. — Ekkor megérkezett Frigyes főherceg és megállt a basilika küszöbén és ott várta meg, míg a hercegprimás trónjától a kupoláig ér. Mire a király képviselője kíséretével és az eléje vonuló miniszterekkel a hercegprimás elé ment.

A hercegprimás csókra nyujtotta a drágakövekkel kirakott arany keresztet, majd szentelt vízzel hintette meg Frigyes királyi herceget és áldását adta reá.

A királyi herceg a hercegprimási trón menyezete alá ült és az összes méltóságok elfoglalták helyüket.

Egyszerre fölhangzott az orgonaszó és az ünnepi ének. — Megkezdődött a szent mise, melyet a hercegprimás erős, tiszta hangon énekelt.

A devaláció és kommunió alatt a katonaságot imára vezényelték, a királyi herceg térden állva imádkozott.

Mise végeztével a primás áldását adta a népre. Ezután Rimély püspök a szószékről ünnepi beszédet mondott.

A szent beszéd után a herceg eltávozott, mialatt az énekkar a királyhimnuszt énekelte. Délután két órakor volt a diszebed. Az asztalfőn Vaszary Kolos hercegprimás ült, mellette jobbról Széll Kálmán miniszterelnök, balról Császka György kalocsai érsek.

Az első felköszöntőt Vaszary Kolos hercegprimás mondta:

„A hálás utókor kegyelete ünnepet szentelt az elmúlt nagy idők, a századokra kiható üdvös események emlékének. Nemzeti multunk ily kimagasló eseményei: a kereszténységnek hazánkba való behozatala és a magyar királyság megalakítása.

A történelem igazolja, hogy még óriás birodalmakat is, melyeket hódítás gyurt egy államtestbe, de csak fegyver s nem egyszersmind erkölcsi erő tartott össze, lassankint szétbomlottak vagy a szomszéd népekbe olvadtak. — Hősi bátorság lelkesíti az Európa térein egykor hullámszórt néprajokat: a hunokat, keleti gótokat, longobárdokat, kik nagy birodalmakat alapítottak. És e birodalmak hova lettek? Holt betűk hirdetik, hogy léteztek, de rövid idő múlva megszűntek.

Őseink is vitézséggel szereztek meg e hazát, de biztosíthatták-e függetlenségét, fönmaradását pusztán bárdjaikkal, az őket minden oldalról körülvevő ellenséges szomszédokkal szemben? Alig százéves állami létünk a testi erőnél szilárdabb alapot kívánt: szellemi műveltséget. — Ezt szerezte meg István nemzetünknek, a kereszténységgel, a melyben nemzetünk újjászületett.

Kegyelettel áldólag emlékszem meg kettős nagyjelentőségű ünnepünkön küldetéséről a szent életű Asztriknak, kinek kettős minőségében: úgy is, mint az akkor hitértítő pannonhalmi szent Benedek-rend első főnökének, úgy is, mint Esztergom főegyház-megye első érsekének méltatlan utódja vagyok.

E nagynevű elődöm István fejedelem megbízásából azzal a kéréssel járult az egyház feje elé, hogy fogadja be a magyar nemzetet az egyház kebelébe és küldjön neki koronát: tehát a szent keresztet és a királyi trónt egyszerre akarta felállítani a hazában. Asztriknak mind a két kérelme teljesítettén, oly előnyös eredménnyel tért vissza, a melyhez hasonlót nem találunk a keresztény hitre tért nemzetek multjában.

Abban az időben az az elv uralkodott, hogy a keresztény világban csak két párt, illetve hatalom létezik: az egyik az egyházi: a római pápa, a másik a világi: a római császár. Ez elv szerint a keresztény hitre tért népek vallásilag a római pápának lettek hívei, államilag, politikailag a római császárnak lettek hűbéresei.

Nem úgy nálunk. Vallásilag hívei, hű fiai lettünk, voltunk, vagyunk egyházunknak s annak tanításától egy vonalnyira sem térhetünk el, de államilag, politikailag országunk kül- és belügyeiben, javaink és jogaink élvezetében függetlenek maradtunk, vazallusai soha semmiféle hatalomnak nem voltunk.

900 év előtt István a pápától küldött koronával itt Esztergomban a mai napon, augusztus 15-én megkoronáztatott.

Rendkívüli állambölcsészéggel a keresztény vallás tanát s a magyar nemzet ősi alkotmányát oly összhangba hozta, hogy vallás és nemzet mint lélek és test olvadt egybe. Ezóta intézményeinket a vallás éltető szelleme hatotta át. Háromszínű zászlónk is állítólag akkor keletkezett, midőn a pápa a bibornokok gyülekezetében Nagy Lajos királyunkat az egyház zászlótartójává nevezte ki és a vallásos király a keresztény hit három főerényének: a hitnek fehér, a reménynek zöld s a szeretetnek piros színét választotta lobogóul és e zászló alatt hitért és hazáért vivta ki győzelmeit; e zászló alatt küzdött és győzött történetünk nagy alakja, Hunyady János, ki kora meggyőződését tolmácsolta e szavaival: Ez a haza, ha a hithez nem ragaszkodott volna, soha fenn nem tarthatta volna magát.

Bár a viszonyok megváltoztak, bár a vallás bennünket elkülönít: a szent korona mindnyájunkat egyesít. A szent koronával, mely nálunk nem jelent korlátlan hatalmat, egygyé olvadt a haza fogalma; a koronának tagja minden polgár, bármilyen legyen felekezete, bármilyen legyen a nyelve, csak legyen magyar a szíve.

Négy év előtt az ezredéves ünnepség alkalmával én vettem ki tartójából a koronát.

Első érintetem ajkaimmal a nemzet e klenodiumát s láttam drágakövekkel ékített egyes részeit és azt gondoltam: e drágakövek jelképezik a korona részeinek, tagjainak hazafias erényeit: láttam az aranyabroncsot, mely a korona egyes részeit összeköti és azt hittem, ez szimboluma a szeretet aranyabroncsának, a mely a korona tagjait egymással összefűzi. Így van-e? E nagy ünnepen nem kutatom, de hogy így kellene lennie, azt állítom és hogy így legyen, azt szívből óhajtom.

A szent korona nagylelkű adományozójának méltó utódjára, XIII. Leó pápánkra és a korona mai hordozójára, áldott jó királyunkra mondom áldomást. Soká, boldogul éljenek!

Pohárköszöntőt mondott még Széll Kálmán miniszterelnök és Császká György kalocsai érsek.

A szemináriumban kétszáz vendéget fogadott a hercegprímás nevében Venczel Antal kanonok.

Este az ünnepet az összes katonai zenekarok takarodója fejezte be.

Æ katolikus kongresszus.

A katolikus nagygyűlés folyó hó 17-én vette kezdetét Budapesten, melyet a belvárosi templomban mise előzött meg. A szent misét Vaszary Kolos hercegprimás helyettesítésében Császka György kalocsai érsek mondta. Mise után a Vigadó nagy termében kezdetét vette a gyűlés, melyen a vidékről is igen sokan megjelentek. A szorongásig megtelt teremben festői látványt nyújtott a piros szövettel bevont dobogó, melyen a következő főpapok és előkelőségek ültek:

Az elnöki emelvény első soraiban ültek: Császka György, Hornig Károly, Szmrecsányi Pál, Dessewffy Sándor, Bende Imre, Firczák Gyula, Mailáth Károly gróf, Rimély Károly püspökök, Károlyi Sándor gróf, Fraknoi Vilmos, Esterházy Miklós herceg, Hunyady Imre gróf, Dessewffy Aurél gróf, Zichy Nándor gróf, Cziráky Antal gróf, Várady Árpád miniszteri osztálytanácsos, Kirner Károly belvárosi plébános, Klobusiczky Iovag, Major Ferencz orsz. képviselő, Margalits Ede dr., a Pázmány-Egyesület elnöke, Pintér Kálmán, Katolikus Kör alelnöke, Apponyi Géza gróf, Gerliczy báró, Bornemisza Tibor, Beidl prelátus, Gyürky titkár és még többen. Mögöttük, a zenekar páholyában az egyetemi ifjuság diszmagyarban.

A kongresszust Zichy János gróf elnök nyitotta meg.

A magyar kereszténység kilencszázadik évfordulóján repeső örömmel üdvözlöm a kongresszust. Örvendetes, hogy majd ezeréves viszontagságos mult után ma is úgy ragyog a kereszt Szent István koronáján, mint a mily ragyogóan szórta maga körül sugarait akkor, a midőn Szilveszter pápa azt első királyunk koronájára tűzte. A kilencszázéves kereszténység születésnapja egybeesik a magyar állam létének kilencszázadik évfordulójával és a magyar királyság létezésének kilencszázadik esztendejével. Van tehát okunk örülni nekünk, magyar katolikusoknak, mert bennünket az a tudat és az a meggyőződés tölt el, hogy valamint a magyar királyság megalapításában legnagyobb része a katolikus egyháznak volt, épp úgy, e királyság kilencszázéves fenmaradásának oka az az erkölcsi erő, a melyet a katolicizmus etikai tartalma kölcsönözött ennek a hazának. Ez a nagygyűlés nem akar más lenni, mint a katolikus lelkesedés kifejezése, mintegy hálaima Istennek trónusához, hogy kilencszáz éven át megőrizte az anyaszentegyházat e hazában, hogy még ma is áll a katolicizmus és hogy hatalmas hullámokban hömpölyög tova a legutóbbi időben a katolikus társadalmi élet, mely eddig még nem mutatott életerőt fejt ki. Főntartani, fölvirágoztatni a katolicizmust e hazában, nem más, mint megerősíteni a leghatalmasabb államfőntartó organumot, megtámasztani azokat a márványpilléeket, melyeken a kilencszázéves magyar királyság nyugszik.

Szent István óta a katolicizmus volt az a szilárd bástya, a melyen a trón rendíthetetlenül állott, az a kiapadhatatlan forrás, a melyből tudomány és műveltség fakadt, az az ellenállhatatlan varázshatalom, a mely elválaszthatatlanul egyesítette egymásban a vallásosságot a honszerellemmel. Van-e a világon egy hatalom, a mely ezzel az erővel mérkőzni tudott volna? Képzeltető-e valami, a mi oly átalakítólag lett volna képes hatni egy műveletlen népre, erkölcsre oly nemesítőleg, szenvedélyeire oly csillapítólag, érzelmeire oly felemelőleg, elméjére oly fölvilágosítólag, mint a katolikus vallás, mely államalkotónak és államfentartónak is bizonyult. Hálával tartoznak a katolikus egyháznak mindennek, mert ő volt az erkölcsi, ő volt a második honfoglaló. Véleményem szerint az alkuvást nem tűrő erkölcsnek alapja nem lehet más, mint a pozitív keresztény hit azért, mert az változhatatlan. A pozitív keresztény hit pedig csakis a katolikus vallás, azért, mert dogmatikus alapon állva, hajszálnyira sem tért el ez alaptól, melyre üdvözítőnk alapította. Az a vallás, mely változhatatlan, lehet tehát alapja és őre egy változhatatlan erkölcsnek. Az abszolút erkölcsösség tulajdonosának csak oly nemzet mondható, a mely a pozitív hitet nemcsak vallja, hanem a szerint is él. Ezt a bölcséleti fölfogást vallotta magáénak Szent István első királyunk, a mikor minden államnak alapkövét, az erkölcsöt, a legszilárdabb, a változhatatlan alapra, a katolikus hitre helyezte. Így felverte, a katolikus Magyarország átélt a tatárok pusztítását, átélt a reformációnak átalakító befolyását, átélt a török uralmat, átélt a Josephinismus befolyását és átélt a legutóbbi idők egyházpolitikai radikális akcióját is és ki fog birni mindent, a míg a társadalom egy csoportja is sorfalat képez a szűz anya zászlója alatt, a míg a nemzet hű marad kipurított katolicitású dinasztijához, addig, a míg nem hal el teljesen emléke az államalkotó királynak, ki csak azért volt igazán nagy, mert szent is volt. Valamint tehát a magyar állam bölcsője a katolicizmus volt, ápolója és fejlesztője pedig az egyház: éppen úgy a magyar állam további fentartója első sorban is csakis a katolicizmus lehet, erkölcsi vezetője pedig az egyház. Ez nem légből kapott tétel, hanem a történelem tanúságaira

alapított következtetés, melyet mai létünk bizonyít és kilencszáz év összes tapasztalatai bizonyítanak. Akkor, a mikor Magyarország egy katolikus állam volt, nem érezték szükségét annak, hogy a katolicizmus társadalmilag szervezkedjék, hiszen katolikus szellem lengte át az állami élet összes funkcióit, ma azonban, midőn a magyar állam fogalmából kiküszöböltetett a katolicizmus fogalma, a mikor a vallások viszonyossága következtében nem létezik vallás, melyre az állam erkölcsi szempontból támaszkodhatnék: ma igenis nagy szükség van arra, hogy azok az erők, a melyek azelőtt extenzíve, de közvetlenül hatottak és folytak be erkölcsileg az állami életre, ma közvetve bár, de társadalmilag annál intenzívebben gyakorolhassák erkölcsi hatásukat. Vannak azonban, fájdalom, irányzatok és törekvések ebben a hazában, melyek a katolikus erkölcsi erők ezen ható működését bizonyos mértékben megbénítani akarják. Egy mód, melylyel elleneink ezt az utolsó évtizedekben elérni igyekeznek, az, hogy minden par excellence katolikus társadalmi kérdést egy politikai kérdéssel és minden katolikus irányba gravitáló politikai kérdést egy vallási kérdéssel akarnak agyonütni. Hogy az illetők minő veszedelmet sejtjenek a magyar állammal egykoru katolikus irányzat föllendülésében és megerősödésében, azt a szónok mint hű polgár és jó hazafi, megérteni és fölfogni egyáltalán képtelen. A modern eszmék egy új tekintélyt állítottak föl: a változhatatlan, az isteni helyébe az egyént. Erre az egy tekintélyre épült az utóbbi időben az erkölcsi világrend, egy teljesen materiális alapon. A fölött, a mi megmaradt abból, a mit a nagy király belelehelte ebbe a kilencszáz éves államba, a mi abból az időből a szent koronának fényt, a trónnak nimbuszt kölcsönöz, — a fölött ma már csak a katolikus társadalom öröködik, ő a letéteményese annak az őserőnek, mely államot alkotott és föntartott, őre annak a tradícióvá vált szellemnek, mely művelté és nagygyá tette a magyart. Beteges átalakulása az uralkodó eszméknek veszedelmes kóroanyagot halmoz föl. Midőn az erkölcsi érzés elenyészésével a szeretet gyűlöletté fajult, a remény kétségbeeséssé, a hitből pedig tagadás válik, — meg van a társadalom halála pecsételve, mert a betegséget gyógyítani talán már nem is lehet. Ha így haladunk tovább, ma-holnap ebben a stádiumban leszünk. Az a genfi tör és az a monzai golyó eléggé hangosan, — fájdalom, elég véresen, — bizonyítják. Tágítani kell az emberi sziveket! Nemcsak hitre, hanem sok, igen sok önzetlen szeretetre is van szükségünk, mert ez lassan kihál az emberiség szívéből s a meleggel együtt elhalnak azok az illatos, szép virágok, melyek az emberi élet költészetét alkotják, melyeknek bája és illata fölemelte a lelkeket, föl a magasba, Isten trónja felé, oda, a hová nem hat már a mindennapi élet zaja, oda, a hol béke, engesztelékenység és örök szeretet honol. Ilyen alkalmakkor — így végzi, — t. nagygyűlés, mint a mai, a midőn érezzük, hogy lelkünk fölfelé tör a magasba, szívünk telve van a hálával s gondolkozásunknak világosságot ad az az örök fény, melyet isteni gondviselésnek neveznek, ilyen alkalmakkor kell — tudatában ama jótékonyan ható, államot és erkölcsöt föntartó erőnek, a mely a katolicizmusban van, — hogy összetartásunkat megpecsételjük; kell, hogy újra megesküdjünk, hogy hű fiai leszünk egyházunknak, hű polgárai Szent István országának, hű alattvalói a szent király méltó utódjának. Fogadjuk meg ma, hogy ha már nem tudjuk megőrizni azokat az ősi jogokat, a melyeket a katolikus egyház e hazában történeti alapon birt Szent István óta, legalább megőrizzük a szent tradíciókat és őrei maradunk annak a szellemnek, mely a magyarnak hazát, a magyar államnak tartalmát és a magyar király koronájának fényt és ragyogást kölcsönöz. És fogadjuk meg ez alkalommal, t. nagygyűlés, azt is, hogy mi, a magyar katolikus társadalom hívő csoportja, egymástól soha el nem válva, zárt sorokban fogjuk mindig körülállni a szent szűz zászlaját és minden cselekvéseinkben — úgy is mint magánemberek, úgy is mint honpolgárok — soha el nem feledjük azt, hogy Szent István ezt a szép hazát Krisztus anyjának, az angyalok királynéjának ajánlotta föl. E szent érzelmektől és a legnemesebb hazaszeretettől áthatva, üdvözlöm önöket, t. uraim s a mai katolikus kongresszust megnyitottak nyilvánítom.

Viharos tapssal, éljenzéssel honorálták a fiatal grófnak elmondott beszédét. Azután megalakult a nagygyűlés. Fővédnök Vaszary Kolos hercegprimás lett. Védnökök: a püspöki kar tagjai. Diszelnökök: Apponyi Albert gróf, Batthyány Iván gróf, Cziráky Antal gróf, Esterházy Miklós herceg, Esterházy Miklós Móríc gróf, Hunyady Imre gróf, Mailáth György gróf, Pálffy Miklós herceg, Szápáry István gróf, Zichy Nándor gróf.

Végül az üdvözlő táviratok elküldése következett. Zichy János gróf indítványára a királynak a holnapi ülésből fognak hódoló föliratot küldeni, a mai ülésből csak a pápát üdvözlötték a következő távirattal:

Szentséges Atya! A magyar katolikusok a magyar kereszténység kilencszázados évfordulója alkalmából országos katolikus nagygyűlést tartván, fűi hódolattal és lángoló lelkesedéssel üdvözlük Szentségedet. Ez ünnepies pillanatban mély hálával emlékezünk

Szentséged nagy elődjéről, a ki koronát adott nekünk és befogadta nemzetünket a katolikus népek sorába. Szentséged előtt ma megismételjük a kilencszáz év előtt elhangzott hűség esküt, hogy mindenkor hűvek leszünk hitünkhöz, egyházunkhoz és annak fejéhez, a római pápához. Bizalommal kérjük, fogadja Atyánk kedvesen ezen ígéretünket és áldja meg drága hazánkat, apostoli királyunkat, népünket és a mi buzgó törekvéseinket.

A kongresszusnak ez a megnyitó része Császkai érsek áldásmondásával ért véget. Délután 2—5 óra között a szakosztályok tartottak ülést.

Ugyanaz nap este 6 órakor ismét nyilvános ülés volt, melynek első szónoka Mayer Béla püspök a katolikus nevelésről mondott hosszabb beszédet.

A második szónok Margalits Ede egyetemi tanár, a katolikus sajtóról beszélve hirdette, hogy habár 9,367.000 katolikus van Magyarországon, a katolikusok mégis mostoha gyermekei az országnak s leginkább a sajtónak, a mely kicsinyléssel és gunynyal halmozza el.

A harmadik szónok Prochászka Ottokár, a ki a katolikus tudományokról mondott beszédet.

Délután három órakor Mailáth Gusztáv gróf, erdélyi püspök elnöklésével a kongresszus papsága országos aucharisztikus kongresszust tartott a budapesti katolikus kör disztermében.

Tizennyolcadikán a kongresszus napja a király dicsőítésének szólt. Az ünnepély a belvárosi templomban vette kezdetét, a hol délelőtt tíz órakor Dessewffy Sándor csanádi püspök Te Deumos misét mondott. Misa után a kongresszus tagjai a Vigadóba vonultak, mely ismét szorongásig megtelt.

Zichy Nándor gróf mondott ünnepi beszédet a magyar királyság kilencszáz éves jubileumáról és a király hetvenedik születésnapjáról.

Délután hat órakor eucharisztikus körmenet volt, a mely a belvárosi főplébánia-templomból indult ki Mailáth Gusztáv gróf püspök vezetésével. A menet elején az egyesületek több ezernyi tagja járt zászló alatt, aztán a nők nagy csoportja következett, majd a papságé, a melynek seregében ott volt Hettyey Sámuel pécsi püspök is. A papság mögött baldakin alatt lépkedett Mailáth gróf, a ki a szentséget vitte. Körülbelül harmincezernyi tömeg vett részt a menetben. A merre jártak, ki voltak világítva az ablakok.

Szent István napján reggel 8 órakor Te Deum volt a belvárosi plébánia-templomban. A misét Mailáth Gusztáv gróf, erdélyi püspök mondta. 10 órakor a Vigadó disztermében nyilvános diszülést tartottak, melynek végeztével a katolikus kongresszus berekesztetett.

Madách lyrai költészete.

Irtá: BECKER HUGO.

(Folytatás.)

Azon írók közé tartozik, kikről Taine Wordsworth-ról szólva azt mondja; „Befelé fordított szemmel élnek, nem hogy följegyezzék és osztályozzák eszméiket, mint a physiológok, hanem hogy helybenhagyják vagy rosszalják érzelmeiket, mint a moralisták. Így felfogva, az élet komoly, bizonytalan végű dologgá lesz, mely fölött szakadatlanul és lelkiismeretesen kell elmélkedni... Nagy gondolata folyton üldözi s ha egy szót szemlél, az emberi rendeltetésről elmélkedik... Nincs semmi, a mi eszébe ne jutna kötelességét s ne emlékeztetné eredetére. Közelről vagy távolról mindig feltűnik eszméi vagy képei mögött bölcsészete, mint valami tájképen a magas hegy.“

Nem tartozik a termékeny költők közé, mert csak akkor nyúl a lanthoz, mikor valami mondani valója van, vagy valamely érzelem tolmácsolásával magán könnyíteni akar. Tulnyomólag egyéni érzelmekből, eseményekből indul ki. Ugyanazért munkáiból kiolvashatjuk életét, világnézetét, jellemét is oly világosan, mint kevés más költőknél. Csaknem minden egyes költeményét és művét egy a költő életébe visszanyúló esemény vagy alkalom szülte.

Gyulai következőképpen jellemzi:

„A borongó lélek, mely érzésbe s reflexióba sülyed, heves felindulás és hideg gúny közt hanykódik, egészen a Madáché, Madách költői tehetség, de szorosan véve nem lyrai, a dalnak önkénytelen kiömlése, az ódának merész szárnyalása nem az ő sajátja.

Ő az elegiai ellágyulás és filozofiai elmélkedés mély meghatottság és keserű gúny vegyületének költője, a melyek egymást élesztik és mérséklük. Küzd magával az érzések és eszmék súlyával, a nyelv és verselés nyügeivel.“ (Ö. M. I. k. VI. l.)

Az érzelmek pillanatnyi, múlt árnyalatait, a kedély-világ folyvást váltakozó hullámzásait, a könnyed hangulatot csak tökéletlenül volt képes tolmácsolni. — De aztán annál erőteljesebb ott, a hol a gondolatok és eszmék világába lép, ha az Isten, a gondviselés, a lélek, az élet és lét nagy kérdéseiben szólal meg, vagy érzelmeit elemezve, ezekkel valamelyes összefüggésbe hozza.

A csöndes, zavartalan magány és sokoldalú olvasottsága a köznapinál mélyebb elmélkedésre, komoly bölcselkedésre vezette.

Az eszmék és gondolatok háttérbe szorítják az érzelmeket és indulatokat. Innen a gondolati és epikai elemek túlsúlya még lyrai költészetében is.

Általában egész költészetében a nagy, a magasabb szempontokat keresi. A részletekbe csak ritkán bocsátkozik.

* * *

Ezek után térjünk át költeményeinek részletes méltatására és ismertetésére. Költeményeit külön nem osztályozom, hanem azon sorrendben veszem őket, a mint azokat a költő maga tartalmuk szerint elrendezte.

Hogy melyik volt első költeménye, azt bajos volna megállapítani, annál kevésbé, mert Madách maga is kisebb költeményeinél az évszámot elhagyta s a nem helyeseltető német költők szokásának hódolva, költeményeit tartalom szerint egy-egy csoport alá s külön e célra szolgáló Szerelem, Merengés stb. feliratu dobozokba helyezte.

„Lantvirágok.“ — A még csak 17 éves Madáchnak első, nyomtatásban megjelent zsengéje, első ifjúkori szerelmének emlékére virágsokorba kötött verskoszorúja egy tizenkettedrétű, 72 oldalra s 46 versszakaszból álló, zöld fedelű könyvecske, melynek teljes címe: „Lantvirágok. Irta Madách. (következik egy lant képe) Pesten. Nyomtatta Fűskuti Landerer Lajos. 1840.“

A kéziratban a cím eredetileg „Lantszikrák“ volt, mit később a költő „Lantvirágok“ címre változtatott, (l. Egyetértés 1878. 76. sz.) neve helyett pedig írói álneve áll: Zaránd. A kéziratban azonkívül még négy ki nem nyomtatott költemény van: A rab, Hozzá, Mohács és Róma.

A felette ritka nyomtatványból egy az 1896-iki ezredéves országos kiállításnak irodalomtörténeti termében volt látható. Másikat Horpácson láttam a költő egyik nemrég elhunyt barátjánál, Nagy Iván, ismert akadémiai tag és történetirónknál.

Irodalomtörténeti és mű-aesthetikai szempontból a kezdetleges művecske ugyan nem tárgyalható, de annál inkább életrajzi szempontból. Mint ilyen forduló-pont volt életében és érdekes fényt vet a költő egyéniségére és fejlődésére, ifjúkori, még alakuló kedély-világára, A „Literaturai kevercs“-csel írói hajlamának érdekes bizonyítékai: egy hatalmas érzés, az első szerelem jelentkezésének nyomtatott dokumentuma, mely után a költő némán hallgatva, de serényen dolgozva, csaknem 20 esztendeig, a nyilvánosság elé nem lépett.

Leggyengébb és legelső művei, a Lantvirágok után egyszerre legremekebb művével lépett a meglepett közönség elé, Az ember tragédiájával. Az életrajzirá ezert ki nem térhet e még oly kiforrotlan versgyűjtemény méltatása elől.

A művecskét Kölcseytől vett jelígs idézettel nyitja meg:

Néktek szent legyen e lant: Amor, Gratia, Phebus,
Aetheri tűz, báj s hang töletek ömle reá.

Noha a versek mind Etelkához vannak intézve, a füzetkét magát mégis édes anyjának ajánlja, kinek jóvoltából s valószínűleg áldozatkészségével is nyomtathatta csak „Anyámnak ajánlva fiui tisztelettel“.

A versek mind a kezdő-író összes fogatkozásait: tökéletlen, mesterkéltnyelvet, elmosódott gondolatokat és hasonlatokat és gyenge rimelést, a negyvenes évek régies Bajzára és Szemerére emlékeztető neologus s még alakuló irányát és szóképeit juttatja eszünkbe.

Ifjúkori kísérletek, szárnypróbálgatások ezek, melyeknek célja korántsem valamely eszményi, művészi tökély, hanem imádott Etelkája előtt csak szerelmének s a szerelem sulya alatt saját belvilágának tanubizonyítékai akarnak lenni.

Mint a legtöbb kezdő-író, olvasottságának bizonyítékául egy-két sornyi jelíget vesz minden verséhez; Goethe-, Schiller-, Kölcsey-, Kisfaludy-, Vörösmarty-, Verseghi-, Bajzától.

A mű csak annyiban érdekes, hogy Az ember tragédiája szerzőjének első költői terméke.

(Folytatása következik.)

Száll az ének szájrul-szájra.

Regényes történet Zubokiról, a nagy vitézről és az öreg Mihályról, az ő hűséges szolgájáról.

(Folytatás.)

Zuboki a levelesládát felnyitotta. Színültig vala az régi irásokkal, a melyek századokról századokra gyűltek össze itt a család árkivumában. A legelső Zubokinak nyomát Róbert Károlylyal egyidős pergament jelzi, a melyben a nagy király — ékes iniciálékban és begyes latin betűkben — kegyelméről és jóindulatáról biztosítja Demetrius Zubokot, a ki egy havasi tornán a kopjavesében feltűnt. Ezen Demetrius után számos Zuboki következett, a kik valamiféle erényben jeleskedtek. Különös hírességű volt a sánta Zuboki 1645-ből, a kit, miután kancsal is volt és balog is, ördögi Zubokinak említik a családi krónikák. Való, hogy cselekedeteiben is ördögi volt ez a bizonyos Matias Zuboki, a sánta. Sok gonosz csiny nyomja emlékét, különösen, mondatik, a magántulajdont nem tartotta tiszteletben, sem asszonyban, sem paripában, sem tanyában. Aféle zordon kismemcs volt Matias Zuboki, a ki falusi magányának unalmát azzal űzte el, hogy haramiáskodott, gyujtogatott és rabolt. Azon idők vitézi erkölcsi között szerepet játszott az utonállás. Az ellenszegülő kalmárok hátán a vad csatlósok összetörték kelevézeiket. A míg a király embereket küldött, hogy megfékeznék a gonosz Matiaszt. A sánta haramiavezéért börtönre vetették és csak nemesi mivoltának és konok tagadásának köszönhette, hogy kerékbe nem törték. A fiskus megfogadtatta véle, hogy ezentúl erényes életmódot folytat, elkobzott javait visszaadták, ám a sánta Zuboki búbánatában nemsokára meghalt.

Az ezután következő Zuboki a nagy fejedelem Szűz-Máriás lobogóit emelte, ám nemsokára hazatért falujába a harcokból, mert a selmeci táborban egy cigányasszony azt olvasta ki a tenyeréből, hogy az apja nagy kincseket rejtett el a bodrogekői udvarházban. Zuboki: névszerint Andreas, elhagyta a tábort és hazasietett a kincsek felkutatására, ám a cigányasszony által kijelölt helyen mit se talált, Tovább kutatott tehát: felásta az udvart, a kertet és kalapáccsal kopogtatta a falakat; Szent-György éjjelen kakukfüvet keresett a lidércjárta mezőn és ezzel telt el élete. A kincslegenda azóta élt a családban.

A mostani öreg Zuboki, a ki az eddigiek szerint utolsó sarjadéka léssen a családnak és az ő koporsója után megfordítják a cimert a sirbolton, a hogy a levelesláda előtt ült és a megsárgult okmányokkal, az érintésre ropogó kutyabőrökkel elvonult előtte családjának multja, mélyen elmerengett. Az addigi életét sívárnak és nagyon üresnek látta. Ugy gondolta, hogy mitsem élt — csak senyvedt, mint ősei — apja és nagyapja, mert mindegyikből hiányzott az élet iránt való fogékonyság. Semmit sem csináltak, semmit sem éltek: az udvarház árkádjai alatt fordultak le felettük az évek, Zuboki sajnálta azokat az éveket, a melyeket, mint minden elődje, ő is a kincskereséssel töltött és nem vette észre, hogy az élet tele van kincsekkel, csak bele kell merülni az életbe. Nevénél és származásánál fogva akár szerepet játszhatott volna a közéletben, ő félrevonult, mint régi emléke a multnak, élehetlen nemzetségének. És most, midőn mint színházigazgató próbálta meg a kalandos életet, úgy találta, hogy az élet nagyon szép — és sajnálta mindazt, a mit elmulasztott belőle.

Eszébe jutott, hogy nem azért jött haza a messzi Pestről, hogy itt az emlékein elmerengjen. „A merengés és ábrándozás a semmittevőknek való.“ Gondolta és tovább turkálta a levelesládát. Egy iratot keresett, a mi váratlanul fontosá lett az események révén. A szenvedélyes pörösködő, a mi minden a régi slágerű magyarokban lakott, feltámadt Zubokiban. A láda fenekén találta meg ezt a régi pergament, a mi szól vala ékes latin nyelven és a következőket tartalmazta:

— Én, nemes, nemzeti és vitézlő Zuboki Mikhael, bodrogekői földesúr. több tettes ns. Vármegyék táblabírája etct., nemesi szavamra kijelentem és mindenkinek tudtára adom, a kit illet, hogy a lengyelországi Sinkán Juliánától született fiú az én valódi természetes fiam, a ki a keresztségben Mihály nevet nyerte. Minden utódaimnak meghagyom, hogy ezen Mihályról — a ki ismétlően: az én természetes fiam — gondoskodjék és javakkal segítségére legyen, habár ő Zuboki-vérnek el nem ismertetik. Az Urnak 1735-ik Esztendőjében, Szent-Mihály havának 7-ik napján. Mikhael Zuboki de Zubók.

Zuboki kabátja zsebéből írást vett elő, a mi szóról-szóra egyezett a levelesláda fenekén talált pergamenttel. Hosszasan tanulmányozta a két írást és lassan sötét felhő szállt homlokára. Lehajtotta a fejét és tenyerébe támasztotta homlokát; végtelenül szomorú lett.

Az a Mikhael Zuboki, a ki Sinkán Mihályt természetes fiának elismeri, senki más nem volt, mint az ő édesapja. Az okiratnak a másolatát ebben a kincsesládában találták meg, a melyet a kis sűgő segélyével felástak a dunaparton. Gyémánttal, rubinttal és drágasággal volt teli a láda és a drágaságok között hevert egy pergamenttekerces, a mit Zuboki kíváncsiságból megnézett és irva azt találta benne, a mi fentebb már elmondott.

A kis sűgőt megeskette, hogy senkivel sem fog szólni a kincsről, sem maga hozzá nem nyul, aztán érintetlenül visszaeresztették a kincsesládát a mélybe, csupán a pergament tartalmát másolta le Zuboki.

Ezek szerint neki testvére volna Sinkán Mihály, a minek Zuboki egy cseppet sem örült. Sőt mély aggodalom lepte meg szívét. Nagy bajokat és szerencsétlenségeket sejtett és öreg feje lehanyatlott. Elaludt, ülvén a levelesláda előtt, a mécses pislogott mellette egy darabig, aztán az is elaludt, miután olaja elfogyott. A csendben és némaságban csupán az őszi szél süvöltözött a régi ház fölött. A kéményeken beszólt a szél és hahotázva rohant végig a tájon.

A hajnal sápadt pirossággal nézett be az udvarház ablakán. Zuboki hirtelen felébredt. Megdörzsölte a szemét és zavaros pillantást vetett maga körül. Egy percig nem tudta, hogy hol van és csak lassan ismert rá régi szobájára, a levelesládára és eszébe jutottak az éjjel eseményei.

Nagyot ásított és felemelkedve nyújtózkodott.

— Ej, majd csak lesz valahogy — mormogta és kinyitotta az ablakot.

Az udvaron a jegenyefa csúcsára cseregve ereszkedett le egy tarka, hosszufarkú szarka. Zubokinak eszébe jutott a régi magyar néphit, hogy a szarka vendéget jelent.

— Csak nem tán — gondolta — ki az ördög jönne ide?

Pedig már jött is. Nem ugyan az ördög, hanem a komája, Bence peregrinus, a ki a legtermészetesebb arccal köszönt jó reggelt az ambitusról.

— Mi szél hozott ide? — kiáltotta meglepetve Zuboki.

— Hát eljöttem a tekintetes úr után. Hátha szüksége van rám: az eszemre, vagy gyors lábamra — felelt a peregrinus.

Krúdy Gyula.

(Folytatása következik.)

Æ hét története.

Bertalan Alajos, kegyes tanítórendi áldozópap, a rend tiszteletbeli kormánytanácsosa, a fehérvári custodiatusi javadalmak kormányzója, a Ferenc József-rend lovagja, Somogyvármegye törvényhatósági és közigazgatási bizottságának, valamint állandó választmányának választott, a somogy megyei gazdasági egyesület tagja és a katonai halásztársulat alelnöke, augusztus 13-án 57 éves korában hosszú szenvedés után elhunyt Mernyén.

A király a vallás- és közoktatásügyminiszter előterjesztésére a szent-jobbi valóságos apátságot dr. Fraknói Vilmos arbei címzetes püspök s nagyváradi latin szerzetes székes káptalani kanonoknak adományozta.

Takács Menyhért jászóvárosi prépost-praelatus már süveges apáttá is fölavatták a kassai premonstreiek templomában. Az egyházi szertartást Bubics Zsigmond kassai püspök végezte. Az új praelatus ezuttal kapta a főpapi jelvényeket: a süveget, pásztorbotot, a keresztet és a gyűrűt. Az ünnepélyen résztvettek a jászóvárosi kanonokság tagjai. A nagyváradi rendházat Kutonovics Sándor főgimnáziumi igazgató képviselte.

A párisi világkiállítási kormánybiztosok kitüntetése közzé van téve. Lukács Béla magyar kormánybiztos a becsület-rend főtisztjévé nevezték ki. — Miklós Ödön helyettes kormánybiztos a becsület-rend középkeresztjével tüntették ki, Návay Aladár doktort ugyanannak a rendnek a lovagkeresztjével. A kormánybiztosság többi tagjait a becsületrend parancsnokává, tisztjeivé és lovagjaivá nevezték ki.

Az irgalmas nővérek főnöksége — mint örömmel értesülünk — Eugenia nővért, a zala-apáti zárda főnöknőjét, kit a keszthelyi közönség ott léte alatt annyi szeretettel vett körül, a keszthelyi zárda főnöknőjévé nevezte ki.

A király Hansemann Adolf Schaumburg-Lippe hercegi udvari kamarai tanácsos és verőcei jószágigazgatónak, a közügyek terén szerzett érdemei elismerésül, a Ferenc József-rend lovagkeresztjét adományozta.

A király Zsembery Kálmán kuriai bírónak a »dezsényei és zemberi« előnév használata mellett régi magyar nemességét kegyelemből megerősítette és annak, valamint törvényes utódainak a bemutatott címert díjmentesen adományozta.

Zrinyi Miklósnak, a költőnek, Somogyvármegye köztörvényhatósága szobrot emeltet. E végből a megye már több jeles szobrásszal megindította a tárgyalást.

Forgách Mihály báró Bécsben öngyilkos lett. A báró régebben leezett lováról és a sérülések folytán megsiketült. E miatt nem járt társaságokba s szinte került az embereket. A báró, mielőtt öngyilkos lett, azt írta egy szelet papírra, hogy halála híret kiméletes módon adják tudtára nővéreinek, Rubina Emilia grófnőnek, a ki most stájerországi kastélyában nyaral.

Szerkesztői üzenetek.

B. Zs. urnak. A nagyságod érvelésének teljességgel meghajolunk, de hát Istenem, az a másik titkos hatalom, mindennekfölött követeli a magáét. Üdvözlét.

Dr. Cs. P. I. urnak. Várjuk, várjuk. De sokáig semmi sem az a bizonyos »más«, nem várakozhatunk. Sürgős cselekményre van szükségünk.

Főtisztelendő M. Károly urnak. Kívánsága szerint intéztünk el mindent. A sarkalatos hibáért mely az expedició körül bárhol előfordulhat, ezennel ünnepélyes bocsánatot kérünk.

Bülbül szavú asszonyka. A csapás bennünket is szíven érintett. Kérjük is az árván maradtnak részvétünk tolmácsolását.

Berkes I. urnak. Sürgős meglátogatását kérjük. Halaszthatlan dologban kell értekeznünk.

— A női szépség ápolása, fentartása és emelésére legjobban ajánlhatjuk mai számunkban megjelent Bantler Ödön kitűnő hirnévnek örvendő „Szent-Miklós“-gyógy-szertára (Temesvár) által előállított kozmetikai szereket, melyek mentesek minden károsan ható anyagtól és mint számtalan esetben beigazoltatott, meglepő sikerrel és teljes meglelégedéssel használják.

Szájpadlás nélküli fogak

♦ ♦ Főlölegessé teszik az inylemez használatát.
A szájból kivenni nem kell, nem is szabad. ♦ ♦
♦ ♦ ♦ ♦ Számos elismerő levél. Jótállás.

Wellner Gyula

speciálista szájpadlás nélküli műfogak készítésében
Budapest, VI. ker., Andrassy-ut 38. szám.

KÖNIG IZIDOR

műbutorasztalos és diszító.

Budapest, VII., Aréna-ut 7/a.

Az arany érdem-kereszt és
a spanyol koronás arany-érem tulajdonosa.
1885. Budapest nagy díszoklevélt díj.
1888. Brüsseli világiállítás díszoklevélt díj.
1896. ezredévi kiáll. nagy áll. arany-érem, stb.

13-11

Legjobb magyar pezsgők

VIN DE CABINET

PRÉDA

ARANYCSEPPEK

SPARKLING HUNGARIAN

A fenti pezsgők kitűnő híre messze túl terjed a magyar határon.

Dr. Ludwig Willibald

pezsgőbor-gyáros
NAGY-MAROSON.

25-22

SZALON-CIMBALOM

pedálos, barna vagy fekete színben, kitűnő erős csengő hanggal, erős szerkezettel, 3 évi jótállással. — Bolti ára 300 korona, nálam **150 kor.-ért** kapható. Alapos tanítást is elvállalok havi 16 k.-ért

Árjegyzéket bérmentve küld

JEGESI GÉZA

cimbalom-készítő,
a vaskoronás cimbalom
főttalálója

Készítési telepe: **Budapest, VII., Nefelejts-utca 43-**

Eladás 20 koronás havi részletekre is.

52-22

Szép, tiszta, úde arebört ér el mindenki a JUNO-KENŐCS

(kéz- és arczenőcs használata által.)

Nem tartalmaz higany- vagy ólomsókat, sem egyéb mérges alkotórészeket, miért is

teljesen ártalmatlan.

Biztosan és gyorsan távolít el szeplőt, májfoltot, pörsenéseket (vimmerli), bőrtakát (mitessert), bőrhámlást, napégetést, arczverességet stb. I. sz. téglye 1 kor. (50 kr.) A hozzávaló JUNO-szappan 60 fill. (30 kr.)

JUNO-KENŐCS II. sz. még finomabb és hatásosabb, mint az I. sz. Téglye: 2 korona (1 frt.) Hozzávaló folyékony JUNO-szappan 80 fill. (40 kr.)

JUNO-puder (fehér, róza és crém színű), egy doboz 1 korona (50 kr.)

JUNO-fogpaszta, szappan nélkül 1 korona (50 kr.)

JUNO-fogszájvíz, egy üveg 60 fillér (30 kr.)

Juno hajfestőszer (Chromatique de Juno). Tökéletesen ártalmatlan szer, ősz vagy vörös hajzatnak (bajusz, szakáll) szőke, barna vagy fekete színre való kényelmes és állandó festésére. Nem kopik, sem mosás által, sem a gőzfürdőben nem hagyja színét.

A használati utasítás szoros betartása mellett a festés nem sikerülése teljesen ki van zárva.

Egy tok ára 4 korona.

Főnti szerek nagyszerű hatását az elismerő- és köszöntő levelek ezrei igazolják.

Kapható a nagyobb gyógyszerházakban, **direkte megrendelhető:**

BANTLER ÖDÖN „Szent Miklós”-gyógyszertárában **TEMESVÁR**, Király-utca 15. sz., tessék határozottan **Bantler-féle temesvári, Junokészítményeket** kérni. 10-9

Alapítottott 1800.

Alapítottott 1800.

Számos kiállítás arany-, ezüstérmekkel és díszlevelekkel kitüntetve.

ZECHMEISTER K. ÉS FIA

József főherceg, ő csász. és királyi Fensége udvari szállítói

méz-, viaszáru-gyára és méhviasz-fehéritése GYÖRÖTT.

Ajánljuk a Főtiszt. Plébános Urak becses figyelmébe kitűnő minőségű és az egyház rendeleteinek megfelelő valódi méh-viaszból készített templomi és egyéb viaszgyertyáinkat bármely nagyságban.

I-ma méh-viaszgyertya, hosszu vagy rövid alak	1 kg 2 frt 50 kr.
I-ma husvéti méh-viaszgyertya	1 » 2 » 60 »
Sárga méh-viaszgyertya (gyász) hosszu alak	1 » 2 » 20 »
II-da méh-viaszgyertya	1 » 2 » 10 »
II-da husvéti gyertya	1 » 2 » 20 »
Műviaszgyertya hosszu vagy rövid alak	1 » 1 » 40 »
Viasztekercs I-ma, fehér vagy színes	1 » 2 » 60 »
Viasztekercs II-da, fehér vagy színes	1 » 2 » 40 »
Viasztekercs műviaszból	1 » 1 » 80 »
sárga, természetes színben	1 » 2 » 20 »
„Guillon” párisi öröklámpa-bél	1 doboz 1 frt 60 kr.
I-ma méhviasz-fáklya egy beles	1 kg 2 frt 60 kr.
II-da » » négy beles	1 » 2 » 20 »
Műviaszfáklya	1 » 1 » 60 »
Gyújtó viasztekercs nem csepegtet, 1 drb 10 kr	1 » 2 » — »
Finom tömjén	1 » 1 » 20 »
Keresztelő-pamut, igen finom, 20 dekás csomag	— » 80 »
Legfinomabb égőolaj előpréből	1 » — » 46 »

Vesszővel bevont üvegben vagy bádoggannában küldve, az üveg vagy bádogganna circa 5 kg. olajra 80 kr., 10 kg. olajra 1 frt 20 kr., 15 kg. olajra 1 frt 40 kr., 25 kg. olajra 2 forint. Az olaj ára franco-szállítás nélkül értendő.

Guillon-rendszerű szab. öröklámpa-készíték kisebb és nagyobb alakban:

1 rubin vörös kristály-üveg	1 frt 20 kr.
1 doboz szab. bél, kristály lábacskaival	
0 sz., 1 sz., 2 sz., 3 sz., 4 számu	1 » 60 »
1 védőfedő aranyozva	» 70 »
1 fa-és rézbeté, a lámpaüreg beöltésére	» 60 »
1 tartalék-fém lábacska	» 12 »
1 olajtölcsér pamuttal	» 18 »

Osszesen 4 frt 40 kr.

Mindennemű stearin- és csillar-gyertya jutányos árban.

Részletes árjegyzékkel kívánatra bérmentve szolgálunk.

Bármely fajta viaszgyertyánkat — 10 kg. mennyiségtől kezdve — Ausztria-Magyarország bármely posta-, vasut- és hajó-állomására díjmentesen csomagolva, bérmentesen szállítjuk.

Égőolaj, stearingyertya stb. árai franco-szállítás nélkül értendő.

Czégünk számos előkelő kitüntetéssel és elismerő levelekkel rendelkezik.

Főtisztelendő Plebániahivatalnak egy évi utólagos fizetési előny.

Teljes tisztelettel

Zechmeister K. és Fia.

26-8